

Tale ved åpningen av
den femte "Bygg-reis-deg" - messen
i Oslo torsdag 16. sept. 1971 kl. 13.00.

Det var etter den andre verdenskrigen at boligbyggingen for alvor ble akseptert som en samfunnssak, - en oppgave som legger et ansvar på politisk lederskap og administrasjon så vel i staten, fylkene som kommunene. Det har gitt betydelige resultater. Selvsagt har aldri før en så stor del av folket bodd i gode og forsvarlige boliger. Samtidig har bygg for offentlige institusjoner, industribygg, forretningsbygg og landbruksbygg langt større gulvflate og høyere standard enn noen gang før.

I alt kan en anslå investeringene på dette område til 12 - 13 milliarder kroner i året. Det regnes med atskillig vekst framover, særlig til boliger. I nye boliger alene blir det investert anslagsvis 4,5 å 5 milliarder kroner i året. I tillegg kommer reparasjoner og moderniseringer med henimot 1½ milliard kroner.

Det bygges nå omlag 40.000 leiligheter i året. Det betyr at over 100.000 mennesker hvert år flytter inn i nye boliger. Av eller for disse mennesker skal det treffes valg om bygningsartikler, og i tillegg kommer et langt større antall som skal ha bygningsartikler til større reparasjoner.

Langtids-kurven i byggeproduksjonen har med enkelte avbrekk vært stigende de siste 25 år. I år passerer vi for første gang 10 påbegynte boliger pr. 1.000 mennesker.

Etterspørslen etter bygningsartikler kommer til nye boliger, for omlag halvparten fra individuelle byggherrer og for halvparten fra statferkedende byggherrer. En betydelig

samlet etterspørsel av bygningsartikler til reparasjon og modernisering gjelder den eldre boligmasse med omlag 1 1/4 million boliger. Med det store tall av småhus i landet vårt, og med alle hyttene i tillegg, vil en stor del av etterspørselen komme fra enkelte forbrukere. I tillegg til dette kommer etterspørsel av bygningsartikler til andre bygg enn boliger.

Omlag halvparten av landets boliger er bygget de siste 25 år, og omlag fjerdeparten etter 1960.

Som annen produksjon har også byggevirksomheten endret seg sterkt i denne tiden. Takket være nye konstruksjonsmetoder er bruken av trematerialer omtrent halvert i småhus. Antall arbeidstimer på byggeplassen ved oppføring av en leilighet er også halvert. De mest effektive byggere har klart å øke effektiviteten også ut over dette.

En stadig større del av boliger tilvirkes industrielt, utenfor byggeplassen. Dette gjelder selvsagt produksjonen av ferdighus, med ulike grader av ferdiggjøring. Men utviklingen påvirker også konvensjonell bygging. Skillet mellom industri og håndverk slettes delvis ut. Det tilbys stadig mere ferdiggjorte bygningsartikler og byggekomponenter. Likevel kan det synes bemerkelsesverdig at en masseproduksjon som boliger ikke blir enda sterkere og hurtigere preget av rasjonell masseproduksjon.

Utviklingen i byggevirksomheten fører til at arbeidsplassene skifter karakter. En større del av produksjonen kan foregå hele året og i et mindre utsatt miljø. Produksjonen retter seg ikke til et enkelt bygg, men til et større marked med økt konkurranse. Dette gjelder hjemmemarkedet, og etter hvert også markeder utenfor Norge.

En forutsetning for dette er rasjonalisering og standardisering. Komponentene skal passe til flest mulige

formål, og antall varianter må gis en rimelig begrensning. Her ligger et betydningsfullt arbeid i Norges Byggstandardiseringsråd. Det har i en rekke år arbeidet med målkoordinering av bygninger. Et system for dette var ferdig utarbeidet ved siste årsskifte. En av hovedbetingelsene for industriell produksjon er variantbegrensning og standardisering, og tegninger må være målsamordnet slik at industriprodukter kan brukes i bygningene. Av disse grunner, og for å fremme en økt rasjonalisering i byggevirksomheten, har Kommunaldepartementet siste vår bedt Husbanken om å sette Norsk Standard som vilkår for lån. Det vil si at visse fundamentale krav til målsamordning må være oppfylt. For å gi både byggerne og industrien tid med å tilpasse seg ordningen, vil den først bli satt i verk fra 1. januar 1973. Omlag tre fjerdedeler av boligbyggingen finansieres gjennom Husbanken, og en kan gå ut fra at ordningen vil få gjennomslagskraft.

Den tekniske utviklingen har på mange måter revolusjonert byggevareindustrien mer enn selve byggingen. Før den andre verdenskrigen hadde vi et begrenset antall bygningsartikler. I svenske tidsskrifter er tallet nå anslått til 16.000, og noe liknende er det vel i Norge. Katalogene for denne ^emasse vil kanskje illustrere det. I stor utstrekning produseres byggevarer av materialer som ikke eksisterte for 25 år siden. Nye bruksområder kommer stadig til. Egenskaper og bruksverdi hos tre og murstein har vært prøvd gjennom tusener av år. Nye byggevarer blir nå tatt i bruk uten at det har vært mulighet for langvarige erfaringer. Desto større blir kravene om nøye utprøving, høyverdig kvalitetskontroll med nøyaktig vurdering av bruks-egenskaper og om saklig og fullstendig informasjon til brukerne.

Det er en stor oppgave, og det ser ut til at byggevareindustrien er i ferd med å ta opp utfordringen. Fra statens side bør her nevnes det omfattende forsknings- og opplysningsarbeid som drives av ~~Norsk~~ ^{Norges} Byggforskningsinstitutt. Staten søker også - i nordisk samarbeid - å utvikle et varedeklarasjonssystem for bruksegenskaper hos byggevarer. Det aktes innført under varemerket ER-deklarasjo der ER står for "EgenskapsRedegjørelse".

Investeringer i boliger er særlig viktige for trivsel og velferd. For bygningsartikler er derfor behovet for informasjon stort, både til profesjonelle og andre brukere som også må foreta valg. Her er utstillingene av stor betydning. Det gjelder både de permanente for større og mindre varegrupper, og de som holdes med års mellomrom. En kan se og sammenlikne, en kan få veiledningsmateriale og en kan rådføre seg med fagfolk. "Bygg-reis-deg" - messen står her med en lang tradisjon i omfattende presentasjon av det aller nyeste i norsk produksjon av byggevarer.

Byggingen de første 10 - 15 år etter krigen var naturlig preget av nøktern sparsomhet. I 1960-årene har det vært en markert standardøkning - i areal, kvalitet og utstyr. En bolig ferdig til innflytting er noe mer enn før. Dessuten stilles det nå sterke krav til bomiljøet. Folk vil leve i generasjonsblandede og allsidige miljøer, som gir alle aldersgrupper muligheter for livsutfoldelse og trivsel.

Standard- og kostnadsøkinger kan true med å fordele folk etter alder og inntekt. Lavinntekts-grupper og unge ektepar som skal sette bo er ofte meget vanskelig stilt.

Mange sider ved boligbyggingen er under ny prøving og nye tiltak må settes i verk. Vi har stadig ulike arter av bolignød. Vi må også øke tilbudet av boliger for dem som idag har vansker på grunn av de økende boutgifter.

Sosial bostøtte må konsentreres der den trenges mest.

Meget omfattende byggevirkksomhet vil være en permanent sektor i landets utvikling. Alle ledd i denne virksomhet har et ansvar for at den blir rasjonell og skaper bygg av god kvalitet for ulike formål. Denne messe skal vise kvaliteten av de bygningsartikler som nå kan tilbys.

—
Jeg har den ære å
erklære Bygg - Reis - Deg -
messen 1971 for åpnet.